

کیفرشناسی

حقوق جزا^۱ شامل دو رشته اساسی است که عبارتند از:

۱- جرمشناسی^۲

۲- کیفرشناسی^۳

در رشته جرمشناسی از جرم یا بزه^۴ و انواع جرمها (خلاف، جنحه، جنایت) و اقسام آن (قتل، جرح، دزدی، کلاهبرداری،...) و در رشته کیفرشناسی از ماهیت کیفر یا مجازات و انواع متناسب آن با جرائم از تکدیوری، ترهیبی، ترذیلی و همچنین نحوه اجرای مجازات و اداره زندانها بحث میشود.

در هر دو رشته مزبور، از دید علمی و جنبه عمومی، شناسایی فرد و جامعه بمنظور رعایت ضابطه‌های حقوقی و اصول منطقی برای پیشگیری از افزایش جرائم بلکه، تقلیل آنها تا سطح اشباع^۵ جامعه و تمهید و اصلاح بزه‌کاران و تبدیل آنان به اشخاص عادی بلکه افراد سودمند تحت عنوان‌های انسانشناسی جزائی^۶ و جامعه‌شناسی جزائی^۷ مورد بررسی قرار میگیرد.

رشته کیفرشناسی علاوه بر موضوع رژیم مجازاتی^۸ که دارای اهمیت عملی است بجهت بحث علمی در موضوع کیفر و انواع کیفرها و سیستم‌های جزایی و مکاتب کیفری دارای اهمیت علمی و نظری بیشتری است که مطالعه مباحث آن و

- 1) Droit Criminel
- 2) Criminologie
- 3) Penologie
- 4) Infraction, delit, Crime
- 5) Saturation
- 6) Anlkropologie Criminelle
- 7) Sociologie Criminelle
- 8) Regime Penitentiaire

یادگیری اصول و ضوابط آن برای همه سودمند و برای دادرسان و وکلا و ضابطه‌های دادگستری در استنباط و دفاع و اجرای صحیح ضرورت اساسی دارد. بنابراین تألیف کتاب در این موضوع، پیداست که تا چه حد دارای ارزش علمی و اجتماعی است.

مؤلف دانشمند کتاب کیفرشناسی، آقای دکتر جاوید صلاحی استاد دانشگاه و وکیل پایه یک دادگستری با تألیف این کتاب گرانبها خلاء عظیمی را که در پیکر حقوق جزا وجود داشت پر کرده و نیاز شدید دانشجویان حقوق و وابستگان دستگاه قضائی را رفع نموده است.

یک نظر به فهرست مطالب کتاب و بررسی منابع آن که در هر فصل جداگانه ذکر شده بخوبی نشان میدهد که نه تنها هیچ کم‌وکاستی از حیث تطابق اسم آن بامسمی ندارد بلکه کتاب مزبور در نوع خود بی‌نظیر بوده و حق مطلب در آن، همچنانکه سزاوار است، ادا شده.

هم از نظر مضمون و محتوی و هم از جهت اسلوب و روش نگارش کتاب کیفرشناسی تألیف ممتاز و بسیار سودمند بشمار می‌آید.

۱- در نظر اول و دیدگاه مطالب کتاب که بگفته مؤلف دانشمند تألیف آن پنجسال بطول انجامیده است بهترین راهها نقل مطالبی از پیشگفتار کتاب است باین شرح:

«در کتاب حاضر، پس از طرح اصول کلی جزایی و ذکر نظریات و تئوریهای مکاتب مهم کیفری، ابتداء به تحول مجازاتها و نحوه اجرای آن در کشورهای مختلف اشاره شده، آنگاه محاسن و معایب برخی از مجازاتهای عمده فعلی مورد بررسی قرار گرفته، سپس جانشین‌هایی برای مجازاتهای کوتاه مدت ارائه گردیده، بعد از آن تغییرات و اصلاحات جدیدی که در امر اداره زندانها در دنیا حاصل شده مورد بحث واقع، و ضمناً مسأله دخالت قضات در اجرای مجازاتها مورد اظهار نظر قرار گرفته و نیز جهت‌یابی جدید مجازاتها بطرف اصلاح و تربیت مجرمین و ظهور تئوریهای جدید در باب صدور احکام نامعین مورد تفحص واقع، و آنگاه دستورالعمل سازمان ملل متحد تحت عنوان قواعد حداقل لازم‌الرعايه در باره طرز رفتار با زندانیان تشریح، و بالاخره چگونگی اصلاح و تربیت محکومین کیفری در زندانهای معمولی و زندانهای باز و رژیم‌های مترقی اداره زندانها بتفصیل مطرح بحث و گفتگو قرار گرفته است.»

۲- از نظر اسلوب و روش نگارش نیز کتاب در حد کمال و در خور تقدیر است زیرا چنانکه مؤلف ارجمند آن اشاره کرده «نظر براین بوده که مباحث آن نه تنها برای اهل فن مورد استفاده باشد، بلکه هر شخص عادی فارسی‌زبانی که به سرنوشت محکومین و اصلاح وضع زندانها علاقمند باشد نیز بتواند بآسانی از مطالب و نظریات جدیدی که در آن گردآوری شده است استفاده نماید. همچنین در بیان اصطلاحات خارجی علاوه بر رعایت صحت و امانت ترجمه به سلاست و روانی

کلمات فارسی توجه و سعی شده است که معادل فارسی آنها بصورت هرچه ساده‌تر انتخاب گردد تا برای همگان مفهوم باشد.»
در پایان انتشار این کتاب را به جامعه حقوقدانان ایران تبریک گفته و توفیق مؤلف فاضل آنرا آرزومندم و امیدوارم که با چاپ کتابهای دیگر در زمینه علوم جزایی به ذخائر فرهنگی زبان فارسی بیفزایند و ازین راه دانشجویان و دانش‌اندوزان در طی مراحل علمی و آشنایی به مباحث جدید حقوقی یاری نمایند.

تهران دیماه ۱۳۵۲

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی